



LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; E-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2013.gada 8.jūlijā Nr.1-5/199
Uz 23.05.2013. Nr.9/3-3-11/84-11/13

**Latvijas Republikas Saeimas
Juridiskajai komisijai**
Jēkaba ielā 11,
Rīga, LV-1811

**Neatkarīgā tiesiskā aizsardzības
centra valdes loceklim
Laurim Galiņam**
Parka ielā 2,
Madonā, LV -4801

Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu

2013.gada 23.maijā Tiesībsarga birojā ir saņemta Latvijas Republikas Saeimas Juridiskās komisijas vēstule Nr.9/3-3-11/84-11/13 (reģistrēta ar Nr.274), kur norādīts, ka Saeimas Juridiskā komisija ir saņēmusi iesniegumu no Neatkarīgās tiesiskās aizsardzības centra par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa likuma 259.¹pantu. Lūdzat izteikt viedokli par iesniegumā aprakstīto problēmu un nepieciešamības gadījumā iesniegt priekšlikumus grozījumiem Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā.

[1.] Neatkarīgās tiesiskās aizsardzības centra iesniegumā norādīts: „APK Divdesmitā “a” nodaļas 259.¹ pants nosaka, ka garantijas naudas iemaksa ir vienīgi ārzemēs dzīvojoša pārkāpēja tiesība, savukārt Latvijas Republikas iedzīvotājam šādas tiesības likumdevējs nav paredzējis.

No augstākminētā izriet, ka Latvijas Republikas iedzīvotājam ir liegtas tiesības iemaksāt garantijas naudu par pārkāpumu līdz galīgajam lēmumam par soda izpildi, līdz ar to secināms, ka pamatiedzīvotājs atrodas tiesiski nevienlīdzīgā stāvoklī ar ārzemju pilsoni, kas savukārt ir cilvēktiesību pārkāpums (diskriminācija). Kā arī augstākminētā norma nav leģitīma.

Piemērs,-

Uz Latvijas robežas ar Krieviju, Latvijas pusē tika aizturēts smagās automašīnas šoferis, kurš bija lietojis alkoholiskos dzērienus, kravas automašīna, uz kuras atradās nenomuitota krava, tika nogādāta valsts kontrolē esošā maksas stāvvietā.

Saskaņā ar APK normām transporta līdzekli (tajā skaitā piekabi) no stāvvietas (tajā skaitā tās īpašnieks) nedrīkst izņemt, kamēr nav nomaksāts sods par administratīvo pārkāpumu, savukārt sodu par administratīvo pārkāpumu ir iespējams nomaksāt tikai tad, kad tiesa ir izskatījusi lietu pirmajā instancē un nolēmusi piespriest sodu.

Tiesa nevarēja pieņemt lēmumu vienā izskatīšanas reizē un dēļ pierādījumu pārbaudes (liecinieku neierašanās utml.) vairākas reizes tika atlikta.

Tiesa atteica kravas un transporta līdzekļa īpašnieka lūgumus (atgriezt transporta līdzekli un piekabi) apmierināt, kamēr nebija lieta izskatīta tiesā un pieņemts galīgais lēmums par sodu, jo APK subjektam (pārkāpējam), kurš ir Latvijas iedzīvotājs, APK neparedz garantijas naudas iemaksu.

Rezultātā kravas īpašnieks bija spiests ciest ļoti ievērojamus zaudējumus, jo kravas saturs aizgāja bojā, kā arī uz lēmuma pieņemšanas laiku bija beidzies atmuītošanas termiņa maksimālais pagarinājums. No augstākminētā secināms, ka kravas īpašnieks, kurš nav vainojams nodarījumā ir spiests ciest zaudējumus APK normatīvu nepilnību dēļ, savukārt pārkāpējs cieš dēļ tā, ka no viņa tiks piedzīti visi zaudējumi, un viņam nav nekādu iespēju tos novērst vai samazināt līdz tiesa nebūs iznesusi nolēmumu.

Gadījumā, ja transportlīdzekli būtu vadījis ārzemju pilsonis, soda nomaksa kā garantijas nauda būtu iespējama jau pirms tiesas nolēmuma, un transportlīdzekli kopā ar piekabi un kravu nebūtu nepieciešams ilglaicīgi aizturēt.

LŪGUMS: Izvērtēt vai APK Divdesmitā "a" nodaļas 259.¹ pants pašreizējā redakcijā, pie apstākļa, ka nepastāv citas normas, kas Latvijas iedzīvotājiem piešķirtu līdzvērtīgas tiesības kā ārvalsts pilsoņiem, nav uzskatāms par diskriminējošu attiecībā pret Latvijas iedzīvotājiem."

[2.] Latvijas Republikas Satversmes 91.pants noteic, ka „visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas”. Vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats (sk., piemēram, Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 1. punktu un 2005. gada 11. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-08-01 5. punktu). Vienlīdzības principam ir jāgarantē vienotas tiesiskās kārtības pastāvēšana. Proti, tā uzdevums ir nodrošināt, lai tiktu īstenota tāda tiesiskas valsts prasība kā likuma aptveroša ietekme uz visām personām un lai likums tiktu piemērots bez jebkādam privilēģijām. Tas garantē likuma pilnīgu iedarbību, tā piemērošanas objektivitāti un bezkaislību, kā arī to, ka nevienam nav ļauts neievērot likuma priekšrakstus (sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.1. punktu). Tomēr šāda tiesiskās kārtības vienotība nenozīmē nivelēšanu, jo „vienlīdzība pieļauj diferencētu pieeju, ja tā demokrātiskā sabiedrībā ir attaisnojama” (sk. Satversmes tiesas 2001. gada 26. jūnija sprieduma lietā Nr. 2001-02-0106 secinājumu daļas 4. punkts). Izvērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, nepieciešams noskaidrot, vai, pirmkārt, personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; treškārt, vai atšķirīgajai attiecībai ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (sk. Satversmes tiesas sk. Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra spriedumu lietā Nr.2010-01-01).

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu ārzemnieki ir nostādīti vienādos, salīdzināmos apstākļos ar Latvijas Republikas pilsoņiem un attiecīgi saucami pie administratīvās atbildības par izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem ar atsevišķiem, likumā noteiktiem izņēmumiem. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 16.pants noteic: „Ārvalstu pilsoņi un bezvalstnieki Latvijas teritorijā saucami pie administratīvās atbildības uz tādu pašu noteikumu pamata kā Latvijas Republikas pilsoņi, ja šis kodekss neparedz citādi. Jautājumu par atbildību par administratīvajiem pārkāpumiem, ko Latvijas teritorijā izdarījuši ārvalstu pilsoņi, kuri saskaņā ar spēkā esošajiem Latvijas Republikas likumiem un starptautiskajiem līgumiem nav pakļauti Latvijas Republikas administratīvajai jurisdikcijai, izšķir diplomātiskā ceļā”.

[3.] 2011.gada 1.janvārī stājās spēkā 2010.gada 28.oktobra likums „Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā”, kas noteic papildināt kodeksu ar divdesmito “a” nodaļu ar 259.¹ pantu garantijas nauda un tās iemaksas kārtība, 259.² pantu garantijas naudas apmērs 274.² pantu rīcība ar iemaksāto garantijas naudu. 2010.gada 28.oktobra likuma „Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” anotācijā norādīts, ka piespiedu līdzeklis tiek ieviests ar mērķi nodrošināt uzlikto naudas sodu iekasēšanu no ārzemniekiem, kuri ir Latvijas teritorijā ir izdarījuši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.pantā, 149.⁴ panta sestajā un trīspadsmitajā daļā, 149.⁸, 149.¹⁵, 167. un 171.pantā minēto administratīvo pārkāpumu, un ārvalstī reģistrēta transportlīdzekļa vadītāja, kas izdarījis administratīvo pārkāpumu autopārvadājumu jomā, kura izskatīšana ir Valsts policijas kompetencē.

[3.1.] Ar garantijas naudas regulējumu izdarītā pārkāpuma soda iekasēšanā ārzemnieki tiek nostādīti atšķirīgā situācijā, no Latvijas Republikas pilsoņiem, patstāvīgiem iedzīvotājiem. Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu ārzemniekiem ir pienākums maksāt garantijas naudu par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.pantā, 149.⁴ panta sestajā un trīspadsmitajā daļā, 149.⁸, 149.¹⁵, 167. un 171.pantā noteiktajiem administratīvajiem pārkāpumiem. 2011.gada 20.decembra Ministru kabineta noteikumi Nr.969 „Garantijas naudas iemaksas, atmaksas un dokumentu aizturēšanas kārtība” 6.punkts noteic: „Ja pēc administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas un garantijas naudas apmēra noteikšanas transportlīdzekļa vadītājs neveic garantijas naudas samaksu noteiktajā kārtībā, amatpersona aiztur transportlīdzekļa (ar kuru izdarīts pārkāpums autopārvadājumu jomā) reģistrācijas dokumentus un transportlīdzekļa vadītāja apliecību uz laiku, līdz transportlīdzekļa vadītājs, izmantojot maksājumu pakalpojumu sniedzēja starpniecību, ir veicis garantijas naudas samaksu un iestāde saskaņā ar normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā veicami maksājumi valsts budžetā un tie atzīstami par saņemtiem, un prasībām tiešsaistes maksājumu pakalpojumu izmantošanai norēķinos ar valsts budžetu ir atzinusi transportlīdzekļa vadītāja veikto maksājumu par saņemtu”.

[3.2.] Ja attieksme salīdzināmās situācijās ir atšķirīga, tad vienlīdzības princips tomēr nav pārkāpts tad, ja atšķirīgā attieksme ir attaisnojama (sk. Satversmes tiesas 26.06.2002.g. sprieduma lietā Nr. 2001-02-0106, 4. Punktu). Uz valsts gulstas pierādījumu nasta, ka atšķirīgā attieksme abās salīdzināmās situācijās ir attaisnojama (sk. Latvijas Republikas Satversmes komentāri VIII nodaļa Cilvēka pamattiesības, Latvijas Vēstnesis, 2011., 96.lp.). Atšķirīgā attieksme divās salīdzināmās situācijās ir attaisnojama, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, pirmkārt, tai ir saprātīgi iemesli, otrkārt, tai ir leģitīms mērķis un treškārt, tā ir samērīga (ECT spriedums *Karlheinz Schmidt v. Germany*. 13580/88, 18.07.1994. 24.punkts). Leģitīmajam mērķim ir jābūt gan visa tiesiskā noregulējuma (likuma) mērķim pašam par sevi (eksternais mērķis), gan līdzeklim tā sasniegšanai – atšķirīgajai attieksmei (internais mērķis) (sk. Latvijas Republikas Satversmes komentāri VII nodaļa Cilvēka pamattiesības, Latvijas Vēstnesis, 2011., 97.lp).

Naudas soda izpildē Latvijas Republikas pilsoņi, patstāvīgie iedzīvotāji un ārzemnieki atrodas atšķirīgās situācijās, jo naudas soda izpilde attiecībā uz citas valsts pilsoni ir sarežģītāka un izmaksu ziņā dārgāka. Naudas soda izpildes nodrošināšanai gadījumos, kad persona īslaicīgi uzturas Latvijas Republikā un pastāvīga dzīvesvieta Latvijā nav zināma, ir saskatāms leģitīms mērķis. Latvijas Republikas pilsoņiem un patstāvīgiem iedzīvotājiem, kuriem ir deklarēta dzīvesvieta Latvijā, ir iespējams vērst soda piedziņu gadījumā, ja persona atsakās maksāt uzlikto sodu, savukārt pret ārzemniekiem ir apgrūtināta iespēja vērst soda piedziņu, jo nav zināma dzīvesvieta. Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīva 2011/82/ES, ar ko veicina pārrobežu informācijas apmaiņu par ceļu satiksmes drošības noteikumu pārkāpumiem, un attiecīgi regulējums par soda piemērošanu, nodrošina informācijas apmaiņu par pārkāpumiem Eiropas Savienības dalībvalstīs, tomēr nav regulējuma attiecībā uz ārzemniekiem, kuri nav Eiropas Savienības dalībvalsts pilsoņi vai patstāvīgie iedzīvotāji.

[3.3.] Neatkarīgās tiesiskās aizsardzības centrs ir norādījis uz administratīvā soda piemērošanu Latvijas Republikas pilsoņiem, patstāvīgiem iedzīvotājiem un ārzemniekiem par

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa [149.15](#). pantā noteikto pārkāpumu, kad ceļu satiksmes drošības nolūkos, ja autovadītājs vada transportlīdzekli alkohola reibumā vai narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, automašīna tiek nogādāta maksas autostāvvietā.

Sods par Latvijas Administratīvā pārkāpuma kodeksa [149.15](#) pantā noteikto pārkāpumu par transportlīdzekļu vadīšanu alkohola reibumā vai narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē un attiecīgi lēmums par transportlīdzekļa nogādāšanu maksas stāvvietā saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 257.pantu ir attiecināms un vienlīdzīgi piemērojams gan uz ārzemniekiem, gan uz Latvijas Republikas pilsoņiem, patstāvīgajiem iedzīvotājiem.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 257.pants noteic: „[...] Izņemtās mantas un dokumentus līdz brīdim, kad stājas spēkā lēmums administratīvā pārkāpuma lietā [ja izdarīts administratīvais pārkāpums, kas paredzēts šā kodeksa [149.4](#) panta septītajā daļā, [149.5](#) panta piektajā daļā vai [149.15](#) pantā (izņemot sestajā daļā paredzēto pārkāpumu) līdz piemērotā naudas soda izpildei], institūcijas (amatpersonas), kurām ir tiesības izņemt mantas un dokumentus, nodod glabāšanā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā [...]”. 2010.gada 7.decembra Ministru kabineta noteikumi Nr.1098 „Noteikumi par rīcību ar administratīvo pārkāpumu lietās izņemto mantu un dokumentiem” nosaka kārtību, kādā: „1.1. institūcija (amatpersona), kurai ir tiesības administratīvā pārkāpuma lietā izņemt mantu vai dokumentu, nodod glabāšanā izņemto mantu vai dokumentu; 1.2. institūcija (amatpersona), kurai ir tiesības pieņemt lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, vai tiesa (turpmāk – atbildīgā institūcija) pieņem lēmumu par izņemtās mantas nodošanu realizācijai vai iznīcināšanai”.

Telefonsarunā Valsts policijas Autopārvadātāju uzraudzības nodaļas priekšnieks Āris Romanovs norādīja, ka garantijas nauda tiek piemērota no 2013.gada 1.jūlija un praksē nav bijuši gadījumi, kad ārzemnieks, iemaksājot garantijas naudu, saņemtu automašīnu pirms lēmuma par soda izpildi spēkā stāšanās, tomēr apstiprināja, ka garantijas naudas nomaksa būtu uzskatāma par pietiekamu garantu soda samaksai, lai pēc garantijas naudas samaksa atgrieztu automašīnu no maksas autostāvvietas, gadījumā, ja piemērots sods par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa [149.15](#). pantā noteikto pārkāpumu.

Norādu, ka šobrīd spēkā esošā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 257.panta redakcija nav interpretējama tādējādi, kas dod priekšrokas ārzemniekiem saņemt izņemto transportlīdzekli pēc garantijas naudas nomaksas un pirms lēmuma par soda izpildi spēkā stāšanās. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 257.pants skaidri noteic, ka izņemta manta ir glabājama līdz piemērotā soda izpildei par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa [149.15](#) pantā (izņemot sestajā daļā paredzēto pārkāpumu).

Informēju, ka 2013.gada 26.martā esmu sniedzis viedokli Satversmes tiesai lietā Nr.2012-23-01 „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 257.panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105.pantam”, atzīstot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 257.panta pirmo daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 105.pantam. Vēršu uzmanību, ka šobrīd spēkā esošais regulējums par automašīnu ievietošanu maksas autostāvvietā, gadījumā, ja automašīnas īpašnieks nav pārkāpējs, nav uzskatāms par tiesisku gan attiecībā uz ārzemniekiem, gan uz Latvijas Republikas pilsoņiem un attiecīgi ir veidojams noregulējums kā, sodīt pārkāpēju par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa [149.15](#). pantā noteikto pārkāpumu par transportlīdzekļu vadīšanu alkohola reibumā vai narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, attiecīgi neradot tiesību ierobežojumu automašīnas īpašniekam, komersantam turpināt lietot savu īpašumu.

Ņemot vērā garantijas naudas mērķi, uzskatu, ka garantijas naudas regulējums nebūtu ieviešams un attiecināms Latvijas Republikas pilsoņiem un patstāvīgajiem iedzīvotājiem, lai saņemtu automašīnu no maksas autostāvvietas pirms soda izpildes gadījumos, kad pārkāpējs nav automašīnas īpašnieks, tomēr ir nosakāma kārtība, kas nodrošina tiesības transportlīdzekļa

īpašniekam lietot savu transportlīdzekli, kamēr tiek pieņemts lēmums par personas, kura vadījusi transportlīdzekli alkohola reibumā vai narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, sodīšanu.

Pielikumā: Tiesībsarga 2013.gada 26.marta vēstule Satversmes tiesai Nr.1-6/5 „Par viedokli lietā Nr.2012-23-01”.

Ar cieņu
tiesībsargs

J.Jansons